

**СТРАТЕГИЯ ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ В
ОБЩИНА КЪРДЖАЛИ
2016-2020 г.**

Съдържание

I.	АНАЛИЗ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ И ТЕНДЕНЦИЯ НА РАЗВИТИЕ	4
1.	Демографски индикатори	4
1.1.	Деца и младежи	4
1.2.	Застаряване и дълголетие	4
1.3.	Лица с увреждания.....	5
2.	Икономически индикатори и пазар на труда	5
2.1.	Риск от изпадане в бедност.....	5
2.2.	Разпределение на доходите	6
2.3.	Безработица	6
2.4.	Социални помощи.....	6
3.	Семейства и жилищно осигуряване.....	7
3.1.	Самотни родители	7
3.2.	Лица, които живеят сами	7
3.3.	Многодетни семейства	7
3.4.	Социални жилища.....	8
4.	Образователни индикатори.....	8
4.1.	Образователно ниво	8
4.2.	Обхват на образователните услуги	8
4.3.	Отпаднали и застрашени от отпадане ученици	9
5.	Здравни показатели	9
5.1.	Обществено здраве	9
5.2.	Изоставени деца на ниво родилен дом.....	9
5.3.	Психично здраве	9
5.4.	Употребата на наркотични вещества.....	10
6.	Социални услуги.....	10
6.1.	Вид и капацитет на социалните услуги	10
6.2.	Човешки ресурси	11
6.3.	Качество на предлаганите социални услуги	11
6.4.	Целеви групи	11
6.5.	Възможност за финансиране на социални услуги.....	11
6.6.	Достъпност и устойчивост на социалните услуги	12
II.	СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ	13

1.	Предизвикателства	13
2.	Актуално стратегическо и политическо развитие на социалните услуги	14
3.	Визия, принципи и цели	16
3.1.	Социални услуги: Нашата Визия	16
3.2.	Ценности, принципи и етика	16
3.3.	Цели за развитие на социалните услуги	17
3.4.	Стратегически приоритети	18
4.	Вид и брой на социалните услуги, предоставяни в специализирани институции, които се планира да бъдат закрити	26
5.	Ресурсно обезпечаване	26
6.	Изпълнение на Стратегията за развитие на социалните услуги	26
6.1.	Разработване на годишни оперативни планове	27
6.2.	Прилагане на годишните оперативни планове	27
6.3.	Наблюдение и оценка на изпълнението	27
6.4.	Механизъм за актуализация и/или разработване на нова Стратегия за развитие на социалните услуги	27
7.	Резултати и индикатори за изпълнение	28
8.	Механизъм за участие на гражданското общество, доставчиците на социални услуги и самите потребители в дейностите по стратегията	29
9.	Отговорни за изпълнението, координацията и контрола органи	30

I. АНАЛИЗ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ И ТЕНДЕНЦИЯ НА РАЗВИТИЕ

1. Демографски индикатори

1.1. Деца и младежи

Независимо от положителният естествен прираст, относителният дял на младото население в общината в общата структура продължава да намалява. Сред младежите на възраст 20-29 г., близо 9%¹, никога не са посещавали училище, което затруднява тяхното адекватно включване в икономическия живот на общината. В края на 2014 г., безработните младежи са под 2% (99 души²), от лицата в тази възрастова група. Част от младежите в трудоспособна възраст търсят професионална реализация извън територията на общината, което допринася и за по-ниския им дял в структурата на безработните лица. Основен проблем пред младите хора се очертава липсата на трудови навици и стаж, както и неактуалната професионална квалификация на една част от тях. Под внимание следва да се вземе предвид и факта, че значителна част от регистрираните безработни младежи са без право на обезщетение, което поставя тях и техните семейства в риск от бедност.

1.2. Застаряване и дълголетие

Процесът на застаряване на населението е един от основните белези, характеризиращи демографските процеси в страна. Макар тенденцията да не толкова ярко изразена, населението на община Кърджали застарява, като прогнозите показват, че процеса ще продължи и през следващите години. През последните 5 години за първи път относителния дял на възрастно население над 60 и повече години е 23%. В същото време, лицата на възраст над 80 и повече години, нарастват устойчиво през последните 5 г. и достигат близо 4% от населението на общината. Този процес е много по-ярко изразен в малките населени места.

Индексът на дълголетие показва, че броя на хората на възраст от 80 или повече години е достигнал близо 16 % от лицата на възраст 60 и повече години, като преобладават жените - 62% от всички лица на 80 + г.

Бавното, но сигурно нарастване на хората на възраст над 60 годишна възраст ще изисква през следващите години адекватни медицински и социални услуги, насочени към възрастните хора, тъй като с нарастване на възрастта се засилва и зависимостта от предлагането на повече здравни и социални грижи.

¹ НСИ, Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 г., Том 3 Области, книга 9 Кърджали, София, 2011 г.

² По данни на ДБТ - Кърджали

1.3. Лица с увреждания

Лицата с увреждания са особено уязвими към динамиката на социалното изключване, тъй като те често се нуждаят от специални грижи, за да бъдат в състояние да водят активен и нормален живот.

Таблица 1 - Профил на лицата с увреждане, 2014 г.

Профил	Брой
Възраст	
До 18 г.	303
19-35 г.	322
36-55 г.	899
56-65 г.	919
65 +	1 902
Общо	4 345
Тип увреждане	
Физически увреждания	849
Други	3 596
Степен на увреждане	
До 50%	281
От 50 до 70%	586
От 71 до 90%	1 014
Над 90%	537
Общо	2 418

Източник: НСИ

В община Кърджали има 4 345 души (6,4% от населението на общината), с някаква форма на законно признати увреждания – ограничена подвижност, сензорни затруднения и психични заболявания (табл. 1), като тенденцията е за непрекъснато увеличение при всички възрастови групи. Особено уязвими са лицата с увреждания, живеещи извън градския център, които изпитват сериозен проблем с достъпа до здравни и специализирани услуги.

Най-висок е делът на лицата с увреждания над 65 г., (43,7% от всички лица). Това е сериозно предизвикателство пред техните семейства, като често се налага един от членовете на семейството да напусне работа и да се грижи за своя възрастен роднина, което се отразява в значителна степен на разполагаемия доход на семейството.

По отношение на степента на увреждане 2 418 души са с призната инвалидност, като най-висок е броят на лицата с увреждане над 70%.

2. Икономически индикатори и пазар на труда

2.1. Риск от изпадане в бедност

Доходите на населението са един от основните фактори водещи до риск от бедност. Близко 50% от населението е изложено на риск от бедност или социално изключване. При жените този риск е с близо 10% по-висок спрямо мъжете.

Независимо, че възрастните лица (пенсионери) имат гарантиран доход чрез пенсиите, средният размер е под линията на бедност. Особено уязвими са лицата с ниски пенсии, които живеят в бедност и материални лишения. Това води до нарастване на възрастните хора - обект на социално подпомагане, като техният брой е нараснал на близо 10% от хората в пенсионна възраст в общината.

Рискът за изпадане в бедност при децата и младежите се засилва при многодетните семейства, или тези живеещи със самотен родител, както и при наличието на безработен член на домакинството.

Възрастовият диапазон от 16-64 години, представляващ трудоспособното население като цяло има най-малък риск от изпадане в бедност. В тази група уязвими са безработни лица, при които възможностите за доход са ограничени, като именно тази група е с най-висок дял на бедност сред населението, като според различни оценки варира в границите на 42-48%.

Ниските доходи и/или липсата им, е една от причините за появата на бездомни хора в град Кърджали. Това най-често са хора загубили жилището си и/или отхвърлени от семействата си.

2.2. Разпределение на доходите

Работната заплата и доходите от пенсии са основните източници на доход, като през последните 4 г. доходите на домакинствата нарастват в номинално изражение. Изплатените социални трансфери³ също нарастват със 17,2% през последните години, възлизайки на над 50% от дохода на хората.

Средният доход на трите най-нискодоходни групи е 5,5 хил. лв., което е близо два пъти по – малко от средния доход в общината – 10,175 хил. лв. Тези групи се оказват най-слабо защитени от икономически и социални шокове и се явяват най-рискови по отношение на изпадане в бедност и социално изключване.

Концентрацията на икономически дейности в града, води до ясно изразено неравенство в доходите на домакинствата на територията на общината. В гр. Кърджали, средногодишният доход на домакинство възлиза на близо 11,4 хил. лв., което е с 37,1% повече спрямо домакинствата в селата (8,3 хил. лв.). Това, заедно със затруднения достъп до медицински и социални услуги, поставя под сериозен риск от бедност, материални лишения и изключване, многодетни семейства, възрастни хора, лица с увреждане и безработни лица.

2.3. Безработица

Социалната цена на безработицата се изразява в загуба на доходи и влошаване на жизнения стандарт на семейството; загуба на квалификация (особено при дългосрочно безработните лица) и нежелание за поддържане на високо професионално равнище.

В края на 2014 г. безработните лица в община Кърджали са 2 345 души, с висок относителен дял на жените от 58% спрямо 42% при мъжете. Достъпът до заетост е най-силно ограничен за няколко специфични групи безработни: – лица с ниско образование, лица на възраст над 45 г., хора с увреждания в трудоспособна възраст и хора от отдалечените населени места.

Дългосрочно безработните лица в края на 2014 г. са близо 39,3% от всички безработни лица. Най-рискова група са лицата на 50 г., и лицата с основно и по-ниско образование, съответно 50% и 53% от всички дългосрочно безработни лица. С ограничен достъп до пазара на труда са и лицата на възраст над 45 години, като техният дял в общата структура на безработните лица е над 58% през 2014 г. За тези възрастови групи рискът от оставане извън пазара на труда над 1 г. е най-голям, като за лицата над 55 г. съществува реален риск да останат без работа до края на кариерата си. Рискът за изпадане в бедност за тази група се увеличава, тъй като част от тях са принудени да се грижат за свои близки стари и болни хора.

2.4. Социални помощи

Социалните помощи са насочени към създаване на условия за живот и по-пълноценна реализация в обществото на хора с ограничени възможности за самостоятелен живот. Близо 19 % от населението на община са обект на социално подпомагане, като над 90% от тях са възрастни лица. Независимо от това, доходът, който получават е значително под линията на бедност, като значителна част от лицата изпитват материални лишения.

В по-добра позиция са социално слабите хора, включени в различни национални програми, които получават почасово възнаграждение за труда си. Тези инициативи имат за задача и са насочени за преодоляване на социалната изолация на безработните лица, особено в малките населени места.

³ Обещетения, пенсии, помощи и семейни добавки

По отношение на лицата с увреждания, основните проблемни области са свързани с възможността за покриване на режийните разходи и разходите за храна. Здравословните им проблеми не позволяват намиране на работа, което рефлектира върху доходите им за издръжка. Заплатата на личен или социален асистент и домашен помощник като основен източник на доходи в случаите, когато член на семейството се грижи за близък с увреждане, е възможност за частично решаване на финансовите им проблеми.

3. Семейства и жилищно осигуряване

3.1. Самотни родители

В община Кърджали има приблизително 2,4 хил. семейства, съставени от 1 родител с 1 или повече деца. Това представлява близо 12,2% от всички семейства в общината. Едва 9 семейства на самотни родители са обект на социално подпомагане. Над 82% от самотните родители са жени, от които 97% отглеждат едно или две деца. Близо 70 семейства са съставени от самотен родител с три или повече деца, при които има сериозен риск от изпадане в бедност и материални лишения, поради факта, че често тези семейства разчитат на един доход.

3.2. Лица, които живеят сами

Социалната изолация е основен рисков фактор за лицата, живеещи сами. На територията на общината около 24% (6 076) от домакинствата са съставени от 1 член⁴, като нарастването за период от 10 г. е близо 54%. Независимо, че няма точни данни, наблюденията показват, че основната част от лицата живеещи сами са на възраст 65+, като значителна част от тях живеят в малките населени места. В тази група преобладават жените (над 50%), които имат нужда от повече и по-специализирани медицински услуги. В малките и отдалечени населени места, подобни типове грижа не са налични, а придвижването в града за ползване на медицински услуги е сериозен проблем за повечето от тях. Данните показват, че сравнително малка част от самотно живеещите възрастни хора са обект на социално подпомагане.

3.3. Многодетни семейства

На територията на общината многодетните семейства⁵ са 177 (1,2% от всички семейства). От тях, едва 5 семейства са обект на социално подпомагане. Рискът от бедност при тези семейства е особено висок, като се засилва ако един и/или двама от родителите са безработни. Допълнителен риск се явява нарастването на индекса „родители на издръжка“ и двойното натоварване, което изпитват лицата на възраст над 45 г.

⁴ НСИ, Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 г., Том 3 Области, книга 9 Кърджали, София, 2011 г.

⁵ Семейства с 3 или повече деца

3.4. Социални жилища

Общината разполага с 433 бр. жилища, от които 391 бр. се отдават под наем на нуждаещите се, а останалите се ползват за ведомствени нужди. Разположени са приоритетно в гр. Кърджали. Тяхното предоставяне се извършва въз основа на общинска наредба⁶ и имат за

Таблица 2 - Семейства нуждаещи се от жилища, 2014 г.

Нуждаещи се групи	2014 г.
Общо, от тях	108
Семейства с четири деца	0
Семейства с три деца	1
Семейства с две деца	5
Семейства с едно дете	11
Самотен родител с четири деца	1
Самотен родител с три деца	2
Самотен родител с две деца	18
Самотен родител с едно дете	22
Двучленни семейства	9
Едночленни семейства	39

цел да отговори на физическата нужда от подслон. Жилищата обикновено се наемат от домакинства с ниски доходи, като към момента няма свободни жилища. Независимо, че наемът е сравнително малък, част от наемателите изпитват трудности при неговото заплащане и при покриване на комуналните разходи.

Нуждаещите се от жилища, регистрирани в общината са поне 108 семейства (табл. 2). Най – висок е броя на самотните родители, които са с по – ниски доходи и изпитват сериозни затруднения, както и едночленни семейства. В същото време, според експертни оценки много от лицата отговарящи на изискванията на Наредбата не подават документи. Налице е недостиг на жилища, което силно ограничава възможността за задоволяването на нуждаещи се млади и социално слаби семейства, и на лица с различна степен на увреждане. За разширяване на общинския жилищен фонд,

основното предизвикателство се свързва с финансовите ограничения на общинския бюджет.

4. Образователни индикатори

4.1. Образователно ниво

Доброто образование е един от факторите, които повишават самостоятелността на човек и дават по-добри възможности в живота, а оттам и намаляват риска от социално изключване. За последните 10 г. се наблюдават положителни тенденции в развитието на образователната структура на населението в общината. Близко 15% от населението е с висше или полувисше образование, 37% със средно и 48% с основно, по-ниско или такива, които никога не са посещавали училище.

4.2. Обхват на образователните услуги

Съгласно българското законодателство, основното образование е задължително и всеки има право на достъп до него. Независимо от положителния естествен прираст, общият брой на децата посещаващи детски градини и училища намалява. Тази тенденция е по-ясно изразена сред учениците, като техния брой е намалял със 7% за последните четири години. Това е съпроводено с процес на оптимизация на училищната мрежа основно в малките населени места, където се наблюдава наличие на паралелки под определения минимален праг и сформирани на слети групи.

Интеграцията в общообразователната среда на децата със специални образователни потребности се извършва чрез Ресурсен център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности. През периода 2010-2014 г. са интегрирани общо 120 деца със специални образователни потребности в училищата и 23 деца в ОДЗ, детските градини (в т.ч. подготовителните групи).

⁶ Наредбата за условията и реда за придобиване, управление и разпореждане с общински жилища

4.3. Отпаднали и застрашени от отпадане ученици

За последните 4 г., делът на отпадналите ученици между I-VIII клас е в рамките на 0,7-1,3% от всички учащи в общината, като за целия период техният брой е 404. Образованието има важно значение за последващата реализация на пазара на труда, и въпреки намалението на отпадналите ученици, техният брой е все още значителен.

Друг показател, който косвено е свързан с образованието е младежката престъпност. През 2014 г. броя на деца с проблемно поведение е 58, като това е най-високият брой през последните 5 г.

5. Здравни показатели

5.1. Обществено здраве

Проведените наблюдения за оценка на процеса на промяна на поведението на населението показват някои положителни промени, свързани с основните фактори на риска за здравето сред населението в община Кърджали. Относителният дял на лицата с хипертония и умерено повишен и повишен холестерол намалява и при двата пола. Делът на мъжете и жените със свръхтегло намалява, при запазване на дела на тези с нормално тегло.

Наред с положителните промени се наблюдават и някои негативни процеси, свързани с: нарастване на дела на пушачите и употребата на алкохол сред мъжете; двигателната активност е все още ниска; храненето на населението все още не е здравословно.

Сред учениците на възраст 14-18 г., всяко трето момче и пето момиче са с наднормено тегло или затлъстяване в резултат на нездравословно хранене. Близко 50% от учениците са с ниска двигателна активност, а между 5-7 % са тези, които редовно пушат. При 12% от момчета се наблюдава повишено артериално налягане.

Подобряването на здравния статус изисква системно провеждане на профилактични дейности и промоционални кампании за повишаване информираността на населението от община Кърджали за факторите на риска за човешкото здраве.

5.2. Изоставени деца на ниво родилен дом

Ражданията във възрастовата група 15-19 г. са с ясно изразена тенденция на намаление през последните 10 г. Липсват данни каква част от изоставените новородени деца в родилния дом са от непълнолетни родители. Няма и ясна тенденция за намаляване на броя изоставени деца (средногодишно 16 деца за последните 4 г.), като техният брой значително нараства в години на влошена икономическа ситуация в общината и свързаното с това намаление на доходите и нарастване на безработните лица.

Превенцията на изоставянията директно от родилния дом продължава да бъде ниско ефективна. Основните причини се крият в късния етап на намеса, така и поради краткия период за работа на социалния работник. Има сериозен дефицит на подготовка още в училище относно семейното планиране, отговорно родителство, последици от изоставяне на детето за отглеждане в институция, включително и за самия родител.

5.3. Психично здраве

Наблюдава се нарастване на психичните разстройства при всички възрасти, в т.ч. и тежките психични разстройства - депресии, деменции, както и психични нарушения поради

изоставане в развитието. Това води до нарушения на социалните функции на индивида, водещи до социална изолация и някаква степен на инвалидизация.

5.4. Употребата на наркотични вещества

През 2014 г. 10 лица са били диагностицирани като зависими и са потърсили лечение в Психиатричната болница в гр. Кърджали. Сред младежите най-разпространени са марихуаната, хероина и амфетамините. Последното проучване сред учениците в общината показва, че 5 до 7% от младежите в Кърджали от 8 до 12 клас редовно употребяват марихуана. По-голяма част от родителите не са подготвени по темата за употреба на наркотици и признаците, по които могат да разпознаят дали тяхното дете употребява.

6. Социални услуги

Основен принцип при прилагане на социалните услуги в общината е недопускане на пряка или непряка дискриминация на лицата. Основните мотиви в развитието на услугите е да бъдат покрити нуждите на рисковите групи и да се подпомогне социалното включване и живот в общността на уязвими групи от населението.

6.1. Вид и капацитет на социалните услуги

През последните 5 г. социалните услуги в общината бяха разширени в посока услуги в общността. Обхванати са по-голям брой деца и възрастни с увреждания, в т.ч. и хора с психични проблеми, както и социално слабите чрез обществената трапезария.

Социалните услуги в общността⁷ се предоставят чрез 2 Дневни центъра с капацитет от 60 лица, 4 ЦНСТ с капацитет от 57 лица, 2 центъра за социална рехабилитация и интеграция - 50 лица, защитено жилище за 8 младежи. Услугите са търсени, а част от центровете работят при много високо натоварване и са със запълнен капацитет, което изисква разширяване на услугите. Дейностите по социален патронаж⁸ обхващат близо 400 лица - възрастни, деца и социални слаби. Извън описаните услуги в общността, в общината се предлагат и допълнителни услуги, финансирани по национални програми и програми на ЕС - личен и социален асистент и домашен помощник и домашен санитар.

Националната политика за закриване на специализираните институции се отрази и върху намаление на децата и персонала на ДМСГД в гр. Кърджали. Въпреки това, все още има случаи, при които децата се настаняват в дома поради бедност на семействата. Основните проблеми при институционализацията на настанените деца се крият в социалната изолация, липсата на развитие на техния потенциал и активно включване в общността.

Домът за стари хора се управлява от БЧК, капацитет от 30 места и е изцяло зает. При очертаната тенденция за постепенно нарастване на броя възрастни хора в общината, както и с увеличение на лицата с увреждане, с напредване на възрастта и появата на специфични заболявания нуждата от специализирани грижи за лицата във възрастовата група над 70 г. ще нараства постоянно.

Независимо от увеличени брой и подобрен обхват на социалните услуги, нуждата от развитието им в общността не е удовлетворена и е необходимо развиване на нови услуги, основано на систематичен и контролиран подход.

⁷ Пълна информация за всички услуги в общността е дадена в "Анализа на потребностите"

⁸ в т.ч. детска млечна кухня и обществена трапезария

В община Кърджали услугите, свързани с оказване подкрепа на родители и деца (напр. център за обществена подкрепа, училище за родители, училищна подкрепа, информиране на децата за техните права и отговорности, услуги за свободното време на деца) са ограничени и е необходимо тяхното развитие.

6.2. Човешки ресурси

Ангажирани в предоставянето на социални услуги в общността са общо 130 души, което включва социални работници, помощен персонал и специалисти. Персоналът осъществява подкрепа на всички уязвими групи при високо натоварване (в т.ч. психическо) и сравнително ниско възнаграждение. Резултатите от дейността идват бавно и трудно, особено при тежки случаи на увреждане, което действа демотивиращо за персонала и една част напускат. Тези фактори водят до недостиг на квалифициран персонал, като особено осезаема е нуждата от рехабилитатори, логопеди, психолози, които да работят с уязвимите групи, техните родители и роднини.

Супервизията временно позволява да се намали психическото натоварване на квалифицирания персонал, но успоредно с нея са необходими и обучения за мотивация и разтоварване. Обхватът на обучение трябва да бъде разширен и да обхване и помощния персонал, който имат съществена роля при предоставянето на качествени социалните услуги.

6.3. Качество на предлаганите социални услуги

В България, стандартите и критериите за качество на социалните услуги са регламентирани на национално ниво в нормативни актове. Услугите предоставяни в общината отговарят на изискванията за качествено предоставяне на социалните услуги. Това се отразява и в положителни промени по отношение на начина на организация, броя, обхвата, разнообразие и достъпност на социалните услуги. Постепенно се случва и промяната на нагласите в обществото, и възприемане на ново разбиране за основната мисия на социалната услуга.

6.4. Целеви групи

Анализът на факторите очерта следните целеви групи, за които стратегията предвижда мерки:

- Самотни стари хора;
- Възрастни лица с увреждания и техните семейства;
- Деца на самотни родители и в многодетни семейства;
- Деца с увреждания.

6.5. Възможност за финансиране на социални услуги

Социалните услуги в общината се финансират от общинския бюджет и като държавно делегирана дейност. По функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижа“ средният дял на разходите за периода 2010-2014 г. е 4,2 % (от бюджет на общината) или около 1,610 млн. лв. Предоставените държавни средства за тази функция осигуряват издръжка на услугите, делегирана от държавата дейност, включително възнаграждения и осигурителни вноски на персонала в 4-те ЦНСТ, Центърът за социална рехабилитация и интеграция на лица с психически проблеми, Дневните центрове за лица с увреждане и издръжка на Домът за стари хора. Изцяло от общинския бюджет се финансират Домашен социален патронаж и

Център за социална рехабилитация и интеграция на лица със зрителни проблеми, клубове на пенсионери и лица с увреждания, облекла и материали на работещите по програми за временна заетост.

6.6. Достъпност и устойчивост на социалните услуги

Повечето от съществуващите услуги за деца и възрастни лица в община Кърджали имат нужда от разширяване на достъпа до тях и за населението извън градския център. Това ще обезпечи не само пълния капацитет на услугата, но ще подобри значително качеството на предлаганите дейности в тях. Независимо от положените значителните усилия през последните години, все още съществуват бариери, пречещи на хората с увреждане да водят по-пълноценен и независим живот в рамките на местната общност. Един от основните проблеми е липсата на възможност за безпрепятствено придвижване по улиците и на нормален достъп за хора с увреждания до административни сгради, паркове, развлекателни и спортни съоръжения. По отношение на достъпността до обществения транспорт, липсват автобуси, оборудвани за хора с намалена подвижност, което затруднява допълнително достъпът им до обществени услуги и публични пространства. Тези проблеми са особено изострени в по-малките населени места на територията на общината.

Социалните услуги в общността бяха значително разширени през последните години, но е необходимо да бъдат поддържани във времето по отношение на ремонтни дейности на сградния фонд, подобряване на услугите чрез разширението им, усъвършенстване и развитие уменията на персонала. Всичко това изисква целенасочено и ефективно управление на услугите от страна на общината като доставчик на социални услуги за общността.

С оглед на значителното нарастване на социалните услуги в общината и необходимостта от разкриване на допълнителни услуги за общността, има нужда от увеличение на експертния състав в общинска администрация. Целесъобразно ще бъде създаване на дирекция/отдел „Социални дейности и превенция на здравето“. От друга страна, отчитайки спецификата на дейностите в областта на социалните услуги и здравеопазване, и анализирайки практики в някои други общини от страната, следва да се обмисли създаването на отделен сектор „Счетоводство социални дейности и здравеопазване“ в отдел „Финансово счетоводно осигуряване“.

II. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ

Стратегията за развитие на социалните услуги има за задача да спомогне за подобряване на качеството на живот на жителите на общината и най-вече на уязвимите и рисковите групи, нуждаещи се от подкрепа. Тази подкрепа трябва да бъде насочена в най-голяма степен към насърчаване на социалното включване чрез устойчиви, качествени и достъпни услуги с цел превенция на социалното изключване и активно участие в живота на местната общност.

1. Предизвикателства

Една от основните задачи пред Стратегията за развитие на социалните услуги в община Кърджали е да подготви общината за постоянно променящата се социална среда.

Някои от социалните проблеми и тенденции наблюдавани в община Кърджали изискват активно управление през следващите години. През последните няколко години, общината се опитва да отговори на нарасналите социални нужди и настоящата стратегия предлага действия, които да й помогнат да задоволи по-голяма част от нуждите на уязвимите групи.

Общината има съществена роля по отношение на въпросите свързани с: бездомността и осигуряване на жилища на нуждаещи се; недостиг на качествени и достъпни грижи за деца, младежи и възрастни.

Има и някои предизвикателства, пред които ще бъде изправена общината през следващите години, а именно:

1. Високи нива на бедност

Рискът от бедност е сериозен проблем, пред който са изправени близо 50% от населението на общината. Ниските доходи или липса на такива са основните причини за живот с материални лишения и появата на бездомни хора в града. Основните фактори, които допринасят за бедността са безработицата, липсата на подходящо образование и структурата на семействата.

2. Финансови ограничения

Генерираните собствени приходи в общинския бюджет все още не успяват изцяло да покрият всички разходи за местни дейности. Това поставя сериозно предизвикателство пред възможностите за предоставяне на обществени услуги и осигуряване на качествена техническа инфраструктура, за което отговорност има общината. Именно поради тези причини, при разкриване и/или разширяване на социалните услуги основен приоритет се явява те да бъдат държавно делегирани дейности.

3. Промяна във възрастовата структура на населението

Възрастното население нараства през последните години, като тенденцията е устойчива във времето. Това ще изисква все повече и по-специализирани грижи, които да бъдат в подкрепа на възрастното поколение и техните семейства, за да се осигури тяхното активно включване и участие в живота на местната общност.

4. Нарастване на броя лица с различна степен на увреждане

Лицата с различни форми на увреждане нарастват непрекъснато през последните години. Голяма част от наличните социални услуги са запълнени изцяло или близо до своя капацитет и няма да могат да поемат всички нуждаещи се. Това изисква разширяване на наличните или развитие на нови социални услуги. В допълнение е необходимо активна работа с техните семейства и роднини, за да се преодолее социалната изолация.

5. Липса на приобщаваща социална и архитектурна среда

Ключов фактор за приобщаване на хората с увреждания е достъпната градска среда и възможността за достъп до услуги. Лицата с увреждания изпитват сериозни проблеми с придвижването си в населените места и са с ограничен и затруднен достъп не само до предоставяните социални услуги, но и до възможността да ползват различни административни услуги, спортни съоръжения и открити пространства. Това ги поставя под сериозен риск от изключване и невъзможност да водят активен социален живот.

6. Управление на социалните услуги в общината

През последните години, в общината се разкриха редица нови услуги в общността. Като основен доставчик на социални услуги, общината следва да ги управлява ефективно и ефикасно, за да постигне качествени резултати. Към момента, в структурата на общината само един служител пряко отговаря за социалните дейности и услуги, което поставя пред сериозен риск цялостния процес на тяхното развитие.

7. Осигуряване на квалифицирани кадри

Ниското заплащане и бавния напредък при работа с тежки случаи на увреждане водят до демотивиране на персонала и неговото трудно задържане. Необходимостта от разкриване или разширяване на социалните услуги ще изисква привличане на допълнителни специалисти, като натрупаният опит показва, че при настоящите условия това е сериозно предизвикателство.

Това са едни от основните предизвикателства, пред които е изправена общината през следващите 5 г., и от които в голяма степен ще зависи успешната реализация на стратегията.

2. Актуално стратегическо и политическо развитие на социалните услуги

България има амбициозна и широкообхватна политическа програма, която цели да окаже влияние върху повишаване на качеството, подобряване на ефективността и финансовата устойчивост на социалните услуги в контекста на демографските промени и нарастващата нужда и търсене. Развитието на сектора на социалните услуги през последните години, следвайки приоритетите за децентрализация и деинституционализация, безспорно доведе до положителни промени по отношение на начина на организация, броя, обхвата, разнообразие и достъпност на социалните услуги. Постепенно се случва и промяната на нагласите в обществото и възприемане на ново разбиране за основната мисия на социалната услуга. Все повече хора споделят, че мисията на социалната услуга не се заключава само до подкрепа за физическото оцеляване на хората с увреждания, а преди всичко в повишаване качеството им на живот във всичките му аспекти.

Стратегията за развитие на социалните услуги 2016-2020 г. следва една последователна и целенасочена политика на общината, реализирана през последните 5 г. и взема предвид основните принципи и политики залегнали в:

Общинско и регионално ниво:

- Общински план за развитие на община Кърджали 2013-2020 г.;
- Интегриран план за градско развитие и възстановяване на град Кърджали;
- Програма за устойчиво развитие на Община Кърджали през мандат 2015-2019 г., приета на заседание на Общински съвет на 25/03/2016 г.;
- Областна стратегия за развитие на област Кърджали (2013 – 2020);
- Областна стратегия за развитие на социалните услуги в Област Кърджали (2016 – 2020 г.).

Национално ниво:

- Национална здравна стратегия (2014-2020 г.);
- Актуализирана национална стратегия за демографско развитие на населението в Р. България (212-2030 г.);
- Дългосрочна стратегия за заетост на хора с увреждане (2011-2020 г.);
- Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България (2012 г. - 2030 г.);
- Национална програма за подобряване на майчиното и детското здраве (2014-2020 г.);
- Национална стратегия "Визия за деинституционализация на децата в Р. България";
- Национална стратегия за детето (2008-2018 г.);
- Национална стратегия за дългосрочна грижа;
- Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 г.;
- Национална концепция за социална икономика;

Европейско и международно ниво:

- Европейска конвенция за защита на правата на човека и основните свободи;
- Принципи на ООН от 1991 г. за защита на лицата с психични заболявания и подобряване на психиатричната помощ;
- Харта на основните права на ЕС;
- Европейска социална харта;
- Европейска харта на правата и отговорностите на възрастните хора, нуждаещи се от дългосрочни грижи и помощ;
- Европейска харта на предоставящите грижа в семейството;
- Европейска стратегия за хората с увреждания за периода 2010 - 2020 г.;
- Резолюция на Европейския парламент от 9 септември 2010 г. относно дългосрочните грижи за възрастни хора;
- Всеобща декларация за правата на човека на ООН;

- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН;
- Международния пакт за социални, икономически и културни права.

3. Визия, принципи и цели

3.1. Социални услуги: Нашата Визия

Да развием качествени и ефективни социални услуги, предоставени от квалифицирани социални работници, които са достъпни и адекватни на потребностите на нуждаещите се, за да дадем възможност и осигурим подкрепа на уязвимите лица да водят достоен и по-пълноценен живот в рамките на нашата общност.

Нашата визия е насочена към осигуряване на достъпни и отговорни социални услуги в полза на гражданите и общността и насърчаване на социалното включване. Тази визия ще бъде постигната чрез използване на гъвкав и ефикасен подход, в партньорство с ползвателите на услугите и съобразно стандартите за качество.

Сложните проблеми на местната общност водят до търсенето на специализирани услуги, предоставяни комплексно, като целта е да се удовлетворят нуждите на всички членове на семейството. Деца и възрастни хора, които се нуждаят от социални услуги са част от семействата и общностите. Без силни семейства, и устойчиви общности, не може децата и възрастните да успеят да развият своя потенциал.

3.2. Ценности, принципи и етика

Професионалната почтеност, уважението към човешките права и усилията за насърчаване на социалната справедливост са в основата на предлаганите социални услуги в общината. Това се подкрепя и от основните усилия в сектора, съсредоточени върху насърчаване и участие на уязвимите групи в живота на общината и разбирането на нуждите на всеки индивид в контекста на семейството и общността.

Ние вярваме, че социалните услуги трябва да продължат да бъдат основните услуги в рамките на общината, обхващащи възрастни лица, младежи и деца, защото:

- С действията си за защита и подкрепа на хората в неравностойно положение, социалните услуги са съществена част от отговорността на местната власт за насърчаване на благоденствието, социалното включване и безопасността на местната общност;
- Поради естеството на тяхната дейност, социалните услуги са тясно свързани с дейността на други елементи на местното самоуправление като жилищното настаняване, образованието, здравеопазването, младежта, транспорта и т.н.;
- Подкрепата на общността ще насърчи благосъстоянието на семействата и на уязвимите групи;
- Социалните услуги трябва да могат да предложат помощ и съдействие във всеки един момент от живота на отделната личност. Това налага да се оказва помощ за предотвратяване на житейските трудности и осигуряване на постоянна подкрепа в общността за хора със сериозни и трайни нужди, управление на прехода от услуги за децата до услуги за възрастни и подкрепа на всички членове на едно семейство.

Местната власт ще продължи да работи за осигуряване на възможност на всеки жител на общината да упражнява своите социални права и равен достъп до услуги, съобразени с изискуемите стандарти за качество и ефективност. В тази връзка основните принципи, които ще бъдат следвани са:

- Равен достъп, съобразен с индивидуалната нужда и осигуряване на право на личен избор;
- Зачитане на личното достойнство и неприкосновеността на личността;
- Индивидуален подход при определяне на нуждите и потребностите на хората;
- Подкрепа на уязвимите групи от населението за активно включване в общността;
- Фокус върху работата със семействата на нуждаещите се;
- Ефективност при използването на ресурсите;

За гражданите, това ще означава:

- Ранна интервенция за насърчаване на независимостта и постигане на пълния потенциал на отделния индивид;
- Хората с увреждания ще получат бързо помощта и подкрепата, от която имат нужда;
- Децата и стари хора ще бъдат по-добре защитени от вреди и посегателства;
- Лицата, които имат нужда от услуги ще имат по-голямо влияние върху нейното качество;
- Децата, младежи и стари хора ще получат услуга по начин, който да им позволи да се интегрират и да се чувстват равноправни членове на общността.

3.3. Цели за развитие на социалните услуги

Социалните услуги и социалните грижи в община Кърджали играят съществена роля в живота на много хора от всички възрасти. Затова целта на стратегията е да гарантира, че социалните услуги са в състояние да подкрепят уязвимите лица, техните семейства и

общности, за да бъдат самостоятелни и по-малко зависими, като се включат активно и пълноценно в живота на местната общност.

Стратегията обобщава идентифицираните нужди в анализа на потребностите, за да се справи с предизвикателствата, пред които е изправена местната общност. Тя също така очертава редица нови действия, предназначени да окажат допълнителна подкрепа за постигане на визията, въз основа на три конкретни цели за следващите 5 годишен период:

- **Социално приобщаване**, за да се гарантира независимостта, отстояването на правата, развитието на потенциала на отделната личност и възможността на лицата да бъдат активни и пълноценни граждани в обществото;
- **Подкрепа на хората, в трудни за тях времена**, чрез осигуряване на грижа за тях или да се даде възможност на техните семейства и приятели да се справят с трудностите и да преодолеят проблемите;
- **Защита на хората от вреди, малтретиране или изоставяне**, като заедно с това се работи с хора да разпознават и да се справят с тяхната уязвимост.

3.4. Стратегически приоритети

За да постигне набелязаната визия за развитие на социалните услуги, целите са свързани с 4 стратегически приоритета. Те дават рамката за действие на общината за следващите 5 години.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: ПОДКРЕПА И ЗАЩИТА НА УЯЗВИМИ ГРУПИ

Основните цели са:

- Да подкрепим децата, младежите и семействата в риск, за да преодолеят трудностите и предизвикателствата в живота;
- Да дадем възможност на децата, младежите и старите хора да използват максимално своя потенциал, като се развиват способностите им;
- Възрастните хора да водят достоен живот в рамките на общността.

В основата на стратегически приоритет 1 е осигуряване на условия и услуги за активно включване на рисковите групи, посредством ранно диагностициране, навременна интервенция, превенция, защита и подкрепа.

В контекста на предизвикателствата, пред които е изправена общината, осигуряването на достъпни, висококачествени и устойчиви услуги и грижи за уязвими и рискови групи от населението е ефективен инструмент за подобряване качеството на техния живот и пълноценно им включване в общността.

Ранната интервенция и превенцията са насочени към рисковите фактори, осигурявайки подкрепа на деца, младежи и семейства в риск от социално изключване. Сред тях са изоставянето на деца, домашното насилие, употребата на наркотични и упойващи вещества и др. Ще бъдат подкрепени и семейства изпаднали в затруднено положение в посока разрешаване на социалните им проблеми, ще осигурим и обучения за приемни семейства и семейства, грижещи се за лица с увреждания. Тези дейности ще бъдат подкрепени и чрез

повишаване на информираността на обществото по отношение на рисковите здравни и социални фактори.

Увеличаването на лицата с различни форми на увреждане и самотните възрастни хора изисква дейности, насочени към разширяване на наличните и отваряне на нови социални услуги в общността, за да гарантираме, че всеки член на общността ще получи необходимата подкрепа и защита в съответствие с потребностите. Ще обърнем сериозно внимание на управление на прехода от услуги за деца към услуги за младежи (съответно от младежи към възрастни), в отговор на очакваните нужди. В допълнение, ще търсим възможност за предоставяне на допълнителни услуги (личен и социален асистент, домашен помощник и домашен санитар). В същото време, ще положим усилия за осигуряване на достъп на уязвимите групи от територията на общината до предлаганите социални и здравни услуги, административни услуги и открити пространства, за да се чувстват част от нашето общество.

Ние ще работим за създаване и разширяване взаимоотношенията с неправителствения сектор за предоставяне на социални услуги с грижа в семейна или близка до семейната среда в общността и социална интеграция на маргинализирани общности. Инициативи в дейностите с нестопанска цел, особено в социалната икономика, също са от значение. Ще търсим възможности за популяризирането на социалната икономика и социалното предприемачество, като средство за интегриране и осигуряване на доход на лица в неравностойно положение.

Цел: Да подкрепим децата, младежите и семействата в риск, за да преодолеят трудностите и предизвикателствата в живота

Дейности

- 1.1. Разработване и предоставяне на подкрепящи услуги за превенция и ранна интервенция за деца, младежи, семейства с деца, самотни стари хора и уязвими лица
- 1.2. Създаване на Център за обществена подкрепа (ЦОП) за деца, младежи и семейства в риск. Разработване на програма за развитие на центъра и услугите, които ще предоставя.
- 1.3. Провеждане на информационни срещи и обучения на рискови групи (непълнолетни родители, самотни родители, многодетни семейства) по превенция на изоставените деца в рамките на ЦОП и дневните центрове.
- 1.4. Разработване на програма за здравна профилактика и семейно планиране, насочена към рискови групи и общности.
 - Консултативни услуги за предотвратяване на ранните бракове, непланираната бременност сред непълнолетните лица и подкрепа на самотни бъдещи майки с цел превенция на изоставянето на деца;
 - Информационна кампания, насочена към превенция на изоставянето на деца в институции.
- 1.5. Сформиране на мобилни екипи за работа с рискови групи и общности за ранна интервенция и превенция на изоставянето на деца в институции и други рискови групи.
- 1.6. Провеждане на информационна кампания към семейства имащи възможност и желание

да станат приемни родители и тяхното обучение.

- 1.7. Изграждане на Кризисен център за деца и родители, жертва на насилие и трафик.
 - 1.8. Изграждане на Център за временно настаняване.
 - 1.9. Изграждане на Кризисен център за деца с девиантно поведение.
 - 1.10. Разработване на програми за подпомагане на жени и деца изложени на рискове от домашно насилие.
 - 1.11. Изграждане на Център за социална рехабилитация и интеграция на зависими хора.
 - 1.12. Изграждане на приют за бездомни лица.
 - 1.13. Организиране на информационно – образователни кампании сред уязвимите групи с цел превенция на здравето, наркомания, превенция от ХИВ и др.
 - 1.14. Изграждане на социални жилища, в т.ч чрез преустройство на съществуващи сгради-общинска собственост, за нуждите на уязвими лица.
 - 1.15. Подпомагане и развитие на дейността на консултативния център за жени, жертва на насилие.
 - 1.16. Подкрепа и развитие на обществените трапезарии на територията на общината.
-

Цел: Да дадем възможност на децата, младежите и възрастните хора да използват максимално своя потенциал, като се развиват способностите им

Дейности

- 2.1. Изграждане на Център за ранна интервенция и превенция – за деца от 0 до 4 години, които имат увреждане или са в риск от развитие на увреждане или имат друга специална нужда, която влияе на развитието им.
- 2.2. Осигуряване на услуги насочени към деца със специални образователни способности за тяхното личностно развитие.
- 2.3. Осигуряване на социални услуги „Личен асистент“, Социален асистент“, „Домашен санитар“ и „Домашен помощник“ на хора в нужда.
- 2.4. Осигуряване на достъп на лица с увреждане до спортни, културни, административни обекти и открити пространства на територията на общината (подходи, съоръжения, звукова сигнализация и др.)
- 2.6. Осигуряване на специализирани транспортни средства за хора с увреждания за обхващане на населението извън градския център
- 2.7. Разкриване на Звено „Майка и бебе“.
- 2.8. Разкриване на нови услуги в общността за лица с увреждания и психически разстройства:
 - ЦНСТ за деца от 0-3 г.;
 - Втори дневен център за деца с увреждане;

- ЦНСТ за лица с увреждане с постоянни медицински грижи;
 - ЦНСТ за възрастни хора с психични проблеми или деменция;
 - ЦНСТ за възрастни хора с умствена изостаналост;
 - ЦНСТ за стари хора;
 - ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания;
 - Защитено жилище за лица с тежки психически разстройства;
 - Защитено жилище за лица с физически увреждания;
 - Защитено жилище за лица със зрителни увреждания;
 - Рехабилитационен център.
- 2.9. Инвестиции в обновяване и подобряване на материално-техническата база на социалните услуги.
- 2.10. Подкрепа на деца и младежи, които напускат защитените жилища и правят преход към независим живот като възрастни лица:
- Изграждане на наблюдавани жилища;
 - Изграждане на преходно жилище.
- 2.11 Организиране на консултации и допълнителна подкрепа:
- Интегрирана ранна подкрепа за деца между 0-7 г.;
 - Семейни консултации
 - Психологически консултации
- 2.12. Разработване на програма и предоставяне на консултативни услуги за семейства и родители отглеждащи и/или грижещи се за лица с увреждане (деца и стари хора).
- Оказване на подкрепа в семейна среда;
 - Създаване на мобилни екипи от специалисти.
- 2.13. Насърчаване развитието на социално предприемачество.

Цел: Старите хора да водят достоен живот в рамките на общността.

Дейности

- 3.1. Изграждане на Дневен център за стари хора и Дом за възрастни хора с физически увреждания.
- 3.2. Осигуряване на услугите „Социален асистент“ и „Домашен помощник“ за старите хора.
- 3.3 Разширяване на услугата „Домашен социален патронаж“, в т.ч извън градския център. Закупуване на транспортни средства.
- 3.4. Информационна кампания и набиране на доброволци в помощ на старите хора.
- 3.5. Осигуряване на устойчиви, качествени и достъпни спортни услуги за старите хора с цел превенция на ниската физическа активност и социалното им изключване.
- 3.6. Насърчаване на участието на неправителствени организации в грижата и предоставянето

на социални услуги за старите хора.

- 3.7 Приоритетно развитие на обучението на социални работници, специализирани в грижата за стари хора.
 - 3.8 Разширяване на обхвата и дейностите на клубовете на пенсионера на територията на общината.
-

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2: КВАЛИФИЦИРАН ПЕРСОНАЛ

Нашата цел е:

- Да осигурим качествено предлагане на социалните услуги.

В основата на стратегически приоритет 2 е да повишаваме непрекъснато квалификацията на специалисти и помощния персонал, за да предоставяме качествени услуги на гражданите.

Потребностите на населението се променят непрекъснато и това налага нови изисквания към предоставянето на качествени социални услуги. Хората и семействата, които ще имат нужда от услуги ще нараства. Те ще имат нужда да получат помощ и подкрепа от специализирани и квалифицирани социални работници, които да им помогнат да се справят с трудни ситуации по начин, който да допринесе за тяхното активно включване в общността.

Персоналът предоставящ социалните услуги е посветен и отдаден на работата си и тази стратегия признава и подкрепя техният принос, насочен към подкрепа на нуждаещите се. Като основен доставчик на социалните услуги, общината трябва да гарантира, че персонала притежава необходимите умения, знания и ценности, за да се предоставят услуги с високо качество. Специалистите и помощният персонал трябва да се чувстват ценени и да бъдат мотивирани, за да могат да предоставят нужните услуги и да въвеждат иновативни практики в своята работа.

Ние осъзнаваме, че запазването на опитния персонал ще бъде от решаващо значение за постигането на качествени и ефективни социални услуги. Набирането на правилните хора и задържането на опитни служители ще бъдат от съществено значение за устойчивостта и качеството на социалните услуги в общината. Затова ние ще положим необходимите усилия да гарантираме, че персонала ще има подходящи възможности за обучение и развитие и ще се стараем да намалим психическия стрес чрез действия за разтоварване и мотивация.

Цел: Да осигурим качествено предлагане на социалните услуги

Дейности

- 4.1. Периодични обучения на социални работници, ангажирани с предоставянето на социални услуги за повишаване на тяхната квалификация.
- 4.2. Обучение на персонала (специалисти и помощен персонал) за работа с деца, младежи и възрастни лица с увреждане и психически разстройства.
- 4.3. Осъществяване на супервизия.

- 4.4. Организиране и провеждане на периодични обучения за повишаване на мотивацията, разтоварване от психическото натоварване, лидерство и екипна ефективност.
 - 4.5. Участие в работни срещи, конференции и семинари, свързани с ефективно и иновативно предоставяне на социални услуги в общността.
-

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: ЕФЕКТИВНО ПАРТНЬОРСТВО

Нашата цел е:

- Да осигурим комплексни услуги за преодоляване на социалната изолация.

В основата на стратегически приоритет 3 е гаранцията, че уязвимите лица ще получат подходяща подкрепа, от правилния специалист, в правилното време.

Общината е основен доставчик на редица социални услуги за местната общност, но не може да отговори изцяло на нуждите на уязвимите групи с риск от социална изолация. Рисковете и потребностите на уязвимите групи често изискват предлагане на все по-интегрирани услуги, което налага да се работи в тясно сътрудничество с редица институции и организации. За да превърнем желаното в реалност, ние трябва да работим заедно и да съгласуваме действията си. През последните 5 г. постигнахме значителен напредък в координирането на съвместни действия с обществени институции, насочени към рисковите групи. Ние трябва да засилим, насърчим и осигурим възможност на граждански организации (в т.ч доброволци) да се включат активно в предоставянето на услуги за рискови групи в местната общност.

Следователно, тази стратегическа линия се стреми да насърчи действия и мерки за подобряване на каналите за комуникация между различни заинтересовани страни, за да можем по-добре да разберем и оценим нуждите в нашата общност и да предложим адекватни, достъпни и съобразени с потребностите услуги. Други действия ще се стремят да създадат съвместни пространства за срещи, обмен на информация и обучение на участници в процеса.

Цел: Да осигурим комплексни услуги за преодоляване на социалната изолация

Дейности

- 5.1. Създаване на Консултативен съвет по социалните дейности към Кмета на общината с участие на заинтересованите страни.
- 5.2. Изграждане на партньорска мрежа от организации и институции в сферата на социалното подпомагане, пазар на труда, образование и здравеопазване за ранно идентифициране и работа с лица и семейства в риск.
- 5.3. Създаване на система за обмен на информация между общините в областта, институциите и организациите работещи в социалната сфера.

- 5.4. Изграждане на ефективна система за взаимодействие между РЗИ, общопрактикуващите лекари, гинеколози, ТЕЛК, ЛКК и ДСП за превенция на здравето, ранна диагностика на заболявания, рисково поведение и други. Пълноценно използване на ресурса на програма СИНДИ.
 - 5.5. Провеждане на съвместни проучвания по въпросите на общественото здраве, и употребата на наркотични вещества.
 - 5.6. Развитието на връзките между здравни и социални услуги, и базирани в общността услуги.
 - 5.7. Съвместни информационни кампании, насочени към вредите от тютюнопушене, използване на наркотици, алкохол, здравословно хранене и активен живот.
 - 5.8. Развитие на публично-частно партньорство при предоставяне на социални услуги за уязвими групи.
-

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 4: УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ

Нашата цел е:

- Да предоставим социални услуги по ефективен и ефикасен начин.
В основата на стратегически приоритет 4 е ефективното и ефикасно управление на социалните услуги.

За последните 5 г. в общината бяха разкрити редица социални услуги, а други бяха разширени. За да се гарантира ефективността при тяхното предоставяне, ние трябва да координираме ресурсите, които имаме и да ги оптимизираме, за да осигурим финансовата и институционална устойчивост на социалните услуги. С оглед на тяхното значителното нарастване, и на респективното увеличение на отговорностите на общината като основен доставчик на услуги е необходимо създаване на център за управление. Това предполага увеличение на експертния персонал и при възможност сформирание на дирекция или отдел отговарящ за управлението на социалните и здравни дейности.

Ние трябва да изградим експертен капацитет, за да можем да прилагаме гъвкави и иновативни методи на управление, за това ще насърчим обмена на информация и опит с институции и организации развиващи и управляващи социални услуги.

Управлението изисква прозрачност, чрез което да изградим доверие между нас, институциите, организациите и потребителите на социални услуги. За тази цел, ще осигуряваме своевременно информация към всички заинтересовани страни за постигнатия напредък, предстоящите действия и инициативи и ползите от тяхната реализация.

Цел: Да предоставим социални услуги по ефективен и ефикасен начин

Дейности

- 6.1. Създаване на звено (дирекция/отдел) за управление на социалните дейности и здравеопазването като част от административната структура на общинска администрация
 - 6.2. Непрекъснато подобряване квалификацията на експертния състав
 - 6.3. Разработване на годишни оперативни планове и тяхното изпълнение
 - 6.4. Разработване и управление на проекти в сферата на социалните услуги
 - 6.5. Периодични проучвания на потребностите на уязвими групи от населението:
 - Непълнолетни и самотни родители;
 - Многодетни семейства;
 - Лица с ментални проблеми;
 - Зависими и/или злоупотребяващи с психоактивни вещества и алкохол;
 - Лица с асоциално поведение;
 - Деца със специални образователни способности;
 - Деца с проблемно поведение, отпаднали и с риск от отпадане от училище;
 - Деца и жени жертва на домашно насилие и др.
 - 6.6. Разработване на програми за обучение и тяхното организиране за лица и организации предоставящи социални услуги в общината.
 - 6.7. Създаване на методика за подбор на лица, желаещи да предоставят социални услуги на територията на общината
 - 6.8. Създаване на база с данни за рискови и уязвими групи от населението.
 - 6.9. Проучване на удовлетвореността на потребителите на социални услуги
 - 6.10. Разработване на програми за интегриране на деца с увреждания в масови детски градини и масови училища
 - 6.11. Изработване на шумова карта на гр. Кърджали и понижаване на вредното влияние на шума върху здравето на населението.
-

4. Вид и брой на социалните услуги, предоставяни в специализирани институции, които се планира да бъдат закрити

Деинституционализиране на децата е основен приоритет⁹ на страната, целящ да осигури независимост и включване на децата в общността, чрез създаване на условия за тяхното отглеждане в среда близка до семейната. В тази посока е и решението за постепенно закриване на специализираните институции за деца до 2020 г. На територията на общината има една специализирана институция за деца, която подлежи на закриване - ДМСГД Кърджали. Един от проблемите в институцията е продължителният престой на децата, който е разрешен нормативно и допринася в значителна степен за институционализацията на настанените деца, а това силно влияе върху тяхното развитие. В отговор на националната политика, институцията следва бъде закрыта, като междувременно се разкрие и/или разшири капацитета на сега действащите центрове за настаняване от семеен тип за деца с увреждане.

5. Ресурсно обезпечаване

Социалните услуги в общината се финансират със средства от общинския бюджет и от държавния бюджет. Като местни дейности се финансират дейностите на Социалния патронаж и Център за социална рехабилитация и интеграция на лица със зрителни увреждания. През последните години се наблюдава увеличаване на средствата от общинския бюджет за финансиране на местни дейности. Една част от разходите за текуща издръжка, особено за местните социални услуги и някои алтернативни услуги, които се получават от нуждаещите, могат да се покрият от установените официално от общинската администрация такси.

Основен източник на финансиране към момента, и през следващите 5 г. ще бъде държавния бюджет, който предоставя средства за поддържане на социалните услуги в общността като държавно делегирана дейност. Чрез държавния бюджет се финансират главно текущи разходи за издръжка на държавно делегирани дейности. Средствата се определят според вида на услугата съгласно утвърдените от МФ стандарти за делегирани държавни дейности.

За финансирането на инвестиционни дейности за разширяване и разкриване на нови социални услуги, включително за осигуряване на достъп до тях, ще се търсят възможности от националния бюджет, национални и международни програми в т.ч и чрез оперативните програми, действащи в програмния период 2014-2020 г.

6. Изпълнение на Стратегията за развитие на социалните услуги

След приемане от Общинския съвет на Стратегията за развитие на социалните услуги, изпълнението ще бъде в правомощията и задълженията на общинска администрация, преминавайки през следните стъпки:

- Разработване на годишни оперативни планове по стратегически приоритети и дейности за всяка една година;
- Организация за изпълнение на годишните планове;
- Наблюдение и отчитане на напредъка на годишна база;

⁹ Национална стратегия "Визия за деинституционализация на децата в Р. България", приета от Министерски съвет на 24 февруари, 2010 г.

- Актуализиране и/или разработване на нова стратегия след изтичане на срока за изпълнение на настоящата стратегия.

Всяка от тези стъпки е доразвита по-долу.

6.1. Разработване на годишни оперативни планове

Стратегическите приоритети и дейности, които се включват в плана се обсъждат на заседание на Обществения съвет, като се определят и конкретни проекти и инициативи. Това ще даде възможност на общината да концентрира ограничените си ресурси за постигане на пакет от инициативи. Съгласуваните приоритети и действия следва да бъдат обезпечени с ресурси и се доразвиват от отговорни служители в общинската администрация. Проектът на плана се обявява на сайта на Община Кърджали, за да може обществеността да даде своите предложения. Изготвеният годишен план се съгласува с Дирекция "Социално подпомагане" и се предлага за приемане от Общинския съвет ежегодно, но не по-късно от 30 април на съответната година. Съдържанието на плана е описано подробно в чл.36б, ал.4 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане.

След приемане, ежегодния оперативен план се предоставя в срок от 14 дни на Изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане чрез Регионалната дирекция за социално подпомагане Кърджали.

6.2. Прилагане на годишните оперативни планове

С утвърждаване на годишния оперативен план, ще стартира неговото изпълнение под ръководството на отговорната за това дирекция и служители от администрацията. В зависимост от включените стратегически приоритети и действия в неговото изпълнение ще бъдат въввлечени и други заинтересовани страни и институции. Заложените инициативи и действия ще се комуникират с обществото и с потребителите, за да се постигне по-висока степен на ефективност.

6.3. Наблюдение и оценка на изпълнението

Резултатите от наблюдението и оценката се обобщават в Годишен доклад. Докладът се внася за обсъждане и одобрение в Общински съвет-Кърджали и се публикува в специализираната електронна страница на общината. Документът е препоръчително да включва оценка на постигнатите резултати и напредъка по изпълнението на целите. За мониторинга и оценката на изпълнение на Стратегията се използват заложените индикатори в следващия раздел.

6.4. Механизъм за актуализация и/или разработване на нова Стратегия за развитие на социалните услуги

Актуализирането на настоящата стратегия се организира от Кмета на община, като нуждата от актуализация може да настъпи при:

- промяна на националното законодателство в сферата на социалната политика;
- промяна на общинската политика;
- изпълнение на всички заложените дейности;
- появата на обстоятелства, непредвидени в настоящия документ;
- промяна на социално-икономическата ситуация и потребностите;
- възможност за реализация на действия, необхванати от стратегията.

Актуализираният документ се приема по реда на чл. 36б от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане.

Процесът по разработване и приемане на нова Стратегия за развитие на социалните услуги, ще бъде организиран от Кмета на общината 6 месеца преди изтичане на срока на настоящата. Редът на приемане, обхватът и съдържанието ще бъдат съобразени с изискванията на действащия Закон за социално подпомагане и правилника за неговото прилагане.

7. Резултати и индикатори за изпълнение

Наблюдението и оценката на постигнатите резултати се осъществява чрез система от индикатори, чрез която се отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на социалните услуги. Индикаторите са представени по-долу:

Стратегически приоритет	Наименование на индикатора	Мярка	Базова стойност (2014 г.)	Целева стойност
Стратегически приоритет 1: Подкрепа и защита на уязвими групи	Намален брой изоставени деца на ниво родилен дом	%	12	9
	Увеличение на броя приемни семейства	%	5	10
	Разкрити нови социални услуги	Бр.	0	12
	Закрити услуги предлагащи институционална грижа	Бр.	0	1
	Индекс на повишения капацитет на социални услуги в общността	%	100	155
	Създадени нови услуги за дългосрочна грижа	Бр.	0	5
Стратегически приоритет 2: Квалифициран персонал	Персонал преминал обучения и супервизия за повишаване на квалификацията и развитие на уменията	Бр.	0	120
	Персонал преминал през обучения за подобряване на мотивацията, лидерство и екипна ефективност.	Бр.	0	100
Стратегически приоритет 3: Ефективно партньорство	Организиран и проведени съвместни информационни кампании	Бр.	0	20
	Брой на социалните услуги базирани на публично-частно партньорство	Бр.	1	3
Стратегически приоритет 4: Управление на социалните	Ниво на удовлетвореност на ползвателите на социални услуги	%	0	75

Стратегически приоритет	Наименование на индикатора	Мярка	Базова стойност (2014 г.)	Целева стойност
услуги				

8. Механизъм за участие на гражданското общество, доставчиците на социални услуги и самите потребители в дейностите по стратегията

Един от стратегическите приоритети в настоящата стратегия е свързан с реализацията на ефективно междусекторно и институционално партньорство между заинтересованите страни за постигане на по-голяма ефективност и качество на социалните услуги. Развитието на партньорствата между общината, институции и организации работещи в различни сектори, и изграждането на мрежи на областно и местно ниво ще способства за съчетаването на наличните и потенциалните ресурси, допълването и съгласуването на дейностите на ангажираните институции от различните сектори с фокус потребителите на услуги - уязвимите общности и групи.

Формите на сътрудничество в хода на изпълнение на стратегията включват (но без да ги изчерпват):

- Създаване на Консултативен съвет по социалните дейности към Кмета на общината;
- Организиране на публични обсъждания, дискусии, обществени форуми и др. с участие на заинтересованите граждани, институции и организации за определяне на годишните приоритети, действия и проекти в социалните услуги;
- Експертни обсъждания, кръгли маси и семинари;
- Споразумения за съвместна работа за инициране и изпълнение на общи дейности и проекти, междуобщински и смесени услуги - ще се определят рамкови правила и области на съвместна работа;
- Проучвания на нагласите и удовлетвореността на клиентите ползващи социалните услуги;
- Междуинституционални работни срещи за обсъждане и дискусия на възникнали проблеми, търсене на решения и споделяне на добри практики;
- Разработване на междусекторни проекти за подкрепа на групите в риск - решаването на проблемите на тези групи често изисква комбиниране на ресурсите на местно ниво и участието на всички заинтересовани страни.

Обобщените резултати от процеса на консултиране могат да доведат до последваща актуализация на плана съобразно настъпилите промени, тенденциите и перспективите за развитието на общината. Освен това, заинтересованите страни ще бъдат информирани за характера и същността на предприетите действия, за необходимостта и потенциалните ползи от извършването им, за последиците от тях, както и за постигнатите резултати.

9. Отговорни за изпълнението, координацията и контрола органи.

Община / Общинска администрация

Като доставчик на социални услуги, общината има отговорности по предоставяне на услуги насочени към уязвими групи от местното население на база анализ на потребностите. Влиянието на общината се изразява в следните нива:

- Проучване;
- Планиране - разработване на Стратегия за развитие, изготвяне на годишни оперативни планове за развитие на социалните услуги;
- Изпълнение и управление на целите, приоритетите и дейностите;
- Създаване на екип за изпълнение на стратегията;
- Наблюдение на напредъка и оценка на постигнатите резултати.

Кмет на общината:

- Планиране - организира разработването и внася за одобрение от Общинския съвет на стратегията (в т.ч. нейната актуализация) и годишните оперативни планове;
- Управление;
- Контрол.

Общински съвет - Кърджали

- Контрол - одобрява годишния оперативен план (в т.ч. необходимите ресурси) и отчета за неговото изпълнение по предложение на Кмета на общината;
- Съгласуване - на проектни предложения за финансиране на социални услуги на територията на общината;
- Решения - за откриване, закриване промяна на вида и/или промяна на капацитета на социалната услуга¹⁰;

Ключови партньори

За постигане на целите в сферата на социалните услуги, общината ще трябва да работи активно в партньорство с други организации и групи, които имат важна и често уникална роля. Следните групи организации и институции ще имат съществен принос към постигане на визията и целите на настоящата стратегия:

Общественият съвет по социално подпомагане и услуги:

- Консултация - участва в определянето на приоритетите, дейностите и проектите, координиране на дейността по предоставяне на социални услуги, съгласно ЗСП;
- Наблюдение – разглежда доклади за изпълнение на оперативните планове;
- Обществен контрол върху качеството на социалните услуги в съответствие с утвърдените критерии и стандарти;
- Съвещателна - становища за откриване и закриване на специализирани институции за социални услуги на територията на общината.

Дирекция „Социално подпомагане” - Кърджали

(с отделите си „Хора с увреждания и социални услуги” и „Закрила на детето”)

¹⁰ Съгласно чл.36в, ал.3 от Правилника за прилагане Закона за социално подпомагане.

- Проучване - за лицата и групите в риск, идентифицира техните потребности; прави предложения до Кмета на общината за разкриване на нови социални услуги;
- Информация - събиране и актуализиране на данни за базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;
- Съгласуване - на годишните оперативни планове;
- Изпълнение - дейности по извеждане и настаняване в специализирани институции, насочват потребителя към ползване на социални услуги в общността и реинтегриране;
- Контролна - по спазването на утвърдени критерии и стандарти за извършване на социални услуги; контролира конкретни мерки по закрила на децата;
- Методическа подкрепа - при предоставяне на социални услуги в общността и в специализираните институции;
- Извършва временно настаняване и временно прекратяване настаняването на деца при семейства на роднини и близки, в приемни семейства и в специализирани институции.

РИО на МОМН – Кърджали:

Екипът за комплексно педагогическо оценяване към РИО на МОМН, Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности.

- Информация - необхванатите деца, както и за броя на учениците, които са отпаднали или са в риск да отпаднат от училище;
- Изпълнение - интеграция на деца със специални образователни потребности; работа с рискови групи ученици; превенция на рисковото поведение на деца; реинтеграция в системата на образование на отпаднали ученици, за задържането им в училище;
- Контрол.

Дирекция Бюро по труда

- Проучвания и информация за рискови групи на пазара на труда;
- Изпълнение - програми за насърчаване на заетостта и предприемачеството на лица в риск;
- Консултации - професионално ориентиране, намиране на работа и др.;
- Посредничество - между работодатели и безработни от рисковите групи с цел намиране на работа.

Регионална здравна инспекция – Кърджали

- Повишаване на осведомеността за здравните рискове;
- Изпълнение на действия и кампании по превенция на общественото здраве;
- Методическо ръководство по функции в сферата на здравеопазването;
- Координира и контролира дейностите по изпълнение на национални и регионални здравни програми;
- Споделяне на добри практики.

Неправителствени организации:

- Предоставяне на социални услуги;
- Повишаване на осведомеността;
- Споделяне на добри практики;
- Консултантска;
- Планиране, насърчаване и организация на събития.

Месни и регионални медии

- Публикации и осведомяване.

**Стратегията е приета от Общински съвет-Кърджали с Протокол №11,
Решение №170 от 23.06.2016 г.**